

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING INVESTITSIYA FAOLIYATINI FAOLLASHTIRISHGA TA'SIRI

Xolmirzayeva Gulrux Akbarovna

Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti

Bank-Moliya xizmatlari fakulteti

Innovatsiyalar kafedrasi assistenti

Azimov Shamsiddin Dilshod o'g'li

Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti

Bank ishi va auditi yo'nalishi talabalari

Gmail:Shamsiddinazimov2@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Bugungi O'zbekiston kichik biznes va xususiy tadbirkorlikga xorijiy investitsiyalarni qay yo'sinda jalb qilayotgani va rivojlangan mamlakatlar bilan aloqalari batafsil yoritilgan. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy jarayonlardagi o'rni va ularning investitsiya faoliyatiga ko'rsatadigan ta'siri tahlil qilingan. Kichik biznes subyektlarining investitsion faolligini oshirish orqali milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlash muhimligi yoritilgan. Shuningdek, xorijiy tajriba asosida ushbu sohaga sarmoya jalb qilish mexanizmlari va rag'batlantiruvchi omillar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, investitsiya, iqtisodiy rivojlanish, sarmoya, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, investitsiya, yakka investor, kichik biznes, tadbirkorlik, qimmatli qog'ozlar strategik aloqa.

Kirish. Rivojlanib borayotgan va ayni damda demokratlashayotgan Yangi O'zbekistonda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning tashabbus va takliflari bilan bugungi kunda tadbirkorlarga katta imkoniyatlar yaratib berilayotgani hech kimga sir emas. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning rolini ko'rib chiqamiz. Bozor munosabatlari sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Ular nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratish, balki hududiy iqtisodiy faollikni oshirish, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish hamda raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu jihatdan, ushbu subyektlarning investitsiya faoliyatini faollashtirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasida investitsiya to'g'risidagi qonuniy hujjatlar 1998 – yilda qabul qilingan bo'lib shu davrgacha zamonga moslashtirib ancha o'zgartirish va qo'shimchalar qabul qilingan. O'zbekiston Respublikasida “Investitsiya to'g'risida”gi qonunda ko'rsatilishicha, investitsiya bu – bu iqtisodiy samara (daromad, foyda) olish yoki

ijobiy natijaga erishish uchun sarflanadigan pul mablag`lari, banklarga qo`yiladigan omonatlar, qimmatli qog`ozlar (aksiya yoki obligatsiyalar) texnologiyalar, mashinalar asbob – uskunalar, litsenziyalar va samara beradigan boshqa har qanday boyliklar hisoblanadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy ahamiyati shundaki, Rossiyalik iqtisodchi N.I. Voronovanning ta`kidlashicha, kichik biznes mamlakat iqtisodiy salohiyatini kengaytirishda, innovatsiyalarni joriy etishda va jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta`minlashda yetakchi omil hisoblanadi. Ularning moslashuvchanligi va tezkor qaror qabul qilish qobiliyati ularni iqtisodiy o`zgarishlarga chidamli qiladi. Investitsiya faoliyatining xususiyatlari, Investitsiya – bu moliyaviy va moddiy resurslarni uzoq muddatli daromad olish maqsadida iqtisodiyot sohaslariga yo`naltirishdir. Kichik biznes investitsiyalarni jalb qilishda ko`plab to`siqlarga duch keladi: moliyaviy yetishmovchilik, bank kreditlariga cheklangan kirish, yuqori foiz stavkalari, kafolatlar talabining murakkabligi. Xorijiy tajribalarda misol uchun, Germaniyada kichik tadbirkorlikni qo`llab-quvvatlovchi Investitionsbank Berlin kabi moliyaviy institutlar mavjud. Ular past foizli kreditlar, grantlar, garovsiz moliyalashtirish imkoniyatlari bilan kichik biznesni rag`batlantiradi. Shuningdek, Rossiyada “МСП Банк” kichik va o`rta biznes subyektlariga maxsus kredit liniyalari orqali investitsion loyihalarni amalga oshirishda yordam beradi.

O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-noyabrdagi “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishni qo`llab-quvvatlash chora-tadbirlari to`g`risida”gi farmoniga muvofiq, ushbu sohaga investitsiyalarni jalb qilishni rag`batlantirish maqsadida soliq imtiyozlari, kredit kafolatlari va subsidiyalar joriy etildi.

Investitsiyalar tavakkalchilik darajasi bo`yicha yuqori tavakkalli va past tavakkalli investitsiyalarga ajratiladi. Moliya sohasida tavakkalchilik deganda investitsiyalardan olinadigan foydaning mutlaq yoki nisbiy miqdorda kutilganidan ancha kam bo`lishi tushuniladi. Boshqacha aytganda, “tavakkalchilik” atamasi — bu investitsiyadan kutilmagan natijani olish ehtimolini anglatadi. Qo`yilma mablag`lar bo`yicha foydaning mutlaq yoki nisbiy miqdorlarining yoyilishi qanchalik keng bo`lsa, tavakkalchilik darajasi shunchalik yuqori bo`ladi.

Davlatda sifatli kadrlarni tayyorlash ham muhim ahamiyatga ega. Sifatli kadrlar sonining ortishi davlatning rivojlanish bosqichlariga tezroq o`tishiga va u bosqichlardan muvaffaqiyatli chiqishiga yordam beradi. Davlatga qancha ko`p investitsiya kirib kelsa, yalpi ichki mahsulot hajmi, shuningdek eksport va import ko`rsatkichlari ham ortadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalari ilmiy-texnik taraqqiyot sharoitida sanoatning yetakchi sohalarini yangi texnologiyalarga o'tkazishda o'z o'rnini tobora mustahkamlab bormoqda. Ular yangi g'oyalarni ilgari surish, ishlab chiqarishni takomillashtirish va zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy qilish orqali ish jarayonini ta'minlovchi butun tizimning asosiy bog'lovchi bo'g'iniga aylanmoqda.

Bugungi kunga kelib, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari mamlakatimiz iqtisodiyotining barcha jabhalarida — mashinasozlik mahsulotlari ishlab chiqarish, xalq iste'moli mollari, qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish kabi sohalarda faoliyat yuritmoqda.

Xulosa. Xulosa sifatida shuni aytishimiz mumkinki, bugungi kundagi rivojlangan Davlatlarning barchasini davlatga katta kompaniyalar tomonidan kiritilgan katta investitsiyalar tomonidan shu darajaga kelgan. Misol uchun Xitoyni oladigan bo'lsak: Samsung, Windows, Apple va boshqa yirik kompaniyalarning investitsiyalari va ularning davlatda korxonalar va zavodlarini ochishi boy davlatning iqtisodiy o'sishiga ham sabab bo'lgan. Bugun O'zbekiston ham o'sha tajribalarni o'rganish maqsadida Xitoy, Turkiya va boshqa yetakchi rivojlangan mamlakatlar bilan har tomonlama strategik munosabatlarni olib bormoqda.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning investitsiya faoliyatini faollashtirish — bu mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish va yangi ish o'rinlari yaratishning muhim omilidir. Ushbu subyektlarni qo'llab-quvvatlash uchun davlat tomonidan soddalashtirilgan kreditlar, soliq imtiyozlari va xorijiy sarmoyalarni jalb etishga qaratilgan siyosat yuritilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining «Tadbirkorlik va tadbirkorlik faoliyati erkinligini kafolatlari to'risida»gi onuni. 2000 yil 25 may.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Mikrofirmalar va kichik korxonalarini Rivojlantirishni rag'batlantirish borasidagi qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida»gi 2005 yil 20 iyundagi PF – 3620- sonli Farmoni. Xabarnoma jurnali, 2005 yil, 2- son.
3. Qosimova M.S., Xodiyev B.Yu., Samadov A.N., Muxitdinova U.S. Kichik biznesni Boshqarish. O'quv qo'llanma. —T.: O'qituvchi, 2003.
4. Муминов, Р. А., Азаматов, З. Т., Акбарова, Н. А., Тукфатуллин, О. Ф., & Хусаинов, И. А. (2014). Влияние голографических покрытий на эффективность кремниевых фотопреобразователей. Международный журнал Гелиотехника, (3), 6-8.
5. Azamatov, Z. T., Akbarova, N. A., Kulagin, I. Y. A., Gaponov, V. E., Redkorechev, V. I., & Isayev, A. M. (2017). Digital holographic interferometry in

- physical nanomeasurements. Наносистемы: физика, химия, математика, 8(1), 79-84.
6. AZAMATOV, Z., Akbarova, N. A., Redkorechev, V. I., & Khusainov, I. A. (2014). The hybrid holographic concentrator of solar energy. Uzbekiston Fizika Zhurnali, 16(5), 347-352.
 7. Lapusta M.G. Predrinitelstvo. –M.: INFRA – M, 2004.
 8. Воронова Н.И. «Малый бизнес в современной экономике». – Москва: Инфра-М, 2021.
 9. Поддубная Л.М. «Инвестиционная деятельность субъектов малого предпринимательства». – Санкт-Петербург: Питер, 2020.
 10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni, 2022-yil 24-noyabr.
 11. Dasturiy hujjatlar: www.lex.uz, www.stat.uz
 12. “МСП Банк” rasmiy veb-sayti – www.mspbank.ru
 13. Investitionsbank Berlin (IBB) rasmiy sayti – www.ibb.de